

הרב ישראל סמט / שאלות מנחות ללימוד ספר יונה

מבוא

1. השם יונה בן אמיתי, מופיע פעם נוספת במלכים ב. עיי"ש בפרק יד, כג-כט. מהו היחס בין המצב הרוחני והמדיני בימי ירבעם בן יואש? כיצד מבאר זאת התנ"ך? להשלמת התמונה, ר' פסוקים כא-כב, ושם בפרק טו, א-ז.

2. נבדוק את תולדות מלכי ישראל לאחר ימי ירבעם בן יואש. שים לב למתרחש בין ישראל לאשור! זכריה בנו: מ"ב טו, ח-יב. שלום בן יבש, מנחם בן גדי, פקחיה בנו, פקח בן רמליהו: שם שם, יג-לא. מלכים ב טז: מערכת הקשרים בין יהודה, ישראל ואשור. הושע בן אלה, שם יז, א-כג: הושע בן אלה.

3. סדר הספרים הראשונים בתרי-עשר הוא: הושע יואל עמוס עובדיה יונה מיכה. ראה:

בבלי פסחים, פז, א

[הושע א] דבר ה' אשר היה אל הושע וגו' בימי עזיהו יותם אחז יחזקיה מלך יהודה. בפרק אחד נתנבאו ארבעה נביאים, וגדול שבכולן הושע, שנאמר [הושע א] תחלת דבר ה' בהושע. וכי בהושע דבר תחלה? והלא ממשה עד הושע כמה נביאים! אמר רבי יוחנן: תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן: הושע, ישעיה, עמוס, ומיכה.

מתי היה יונה ביחס לנביאים אלה? הסמכת עובדיה לעמוס: על מי התנבא עובדיה? השוה לעמוס ט, יב. הסמכת יונה למיכה: ר' מיכה ה, ד-ה; ז, יח-כ.

4. על ייחודו של יונה בתרי-עשר:

במדבר רבה (וילנא) פרשה יח ד"ה כא מנצפ"ך האותיות

שר חמשים (יש' ג, ג): כ"ד ספרים הוסיף עליהם י"א מן תרי עשר **חוץ מן יונה שהוא בפני עצמו** וששה סדרים ותשעה פרקים דתורת כהנים הרי נ' מדוע יונה 'עומד בפני עצמו'? במה הוא שונה משאר הספרים בתרי-עשר?

5. השם יונה. ראה תפקיד היונה במבול (בראשית ח, ז-יב), השוה ישעיהו ס, ח.

היונה מזכרת פעמים רבות בקרבנות. ראה:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צג עמוד א

אמר רבי אבהו: לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין, שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה, והכשירן הכתוב לגבי מזבח.

אך ראה ירמיהו: כה, לח; מו, טז; מח, כח; נ, טז.

אילו שימושים עושה מגילת שיר השירים ביונה? ר' גם בבלי שבת מט, א: "אמר רבי ינאי ... מגינות עליהן".

אילו מהמשמעויות של היונה מתאימות ליונה הנביא?